

Apvienotās Bērna tiesību aizsardzības komisijas un Demogrāfisko un ģimenes lietu padomes sēde

2010.gada 3.jūnijā

PROTOKOLS

Norises vieta un laiks: Labklājības ministrijas 6.stāva zāle, plkst.11:00.

Vada: Uldis Augulis, labklājības ministrs.

Piedalās:

Āboliņa Līga, Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktora vietniece;

Brunava Maija, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas Pašvaldību attīstības departamenta Finanšu, ekonomikas un metodoloģijas nodaļas vecākā referente;

Čerņišova – Stūriška Olga, Vecumnieku daudz bērnu ģimeņu biedrības „Saulgrieze” pārstāve;

Eglīte Pārsla, Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūta vadošā pētniece;

Federe Guna, Finanšu ministrijas Budžeta departamenta Izglītības, zinātnes, kultūras, sporta finansēšanas nodaļas vadītājas vietniece;

Ielītis Jānis, Latvijas Bērnu foruma pārstāvis;

Iklāva Ārija, Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departamenta direktore;

Ķikute Līga, Tiesībsarga biroja juriskonsulte.;

Liepiņa Līvija, Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktore.

Maceiko Alla, Valsts policijas Galvenā kārtības policijas pārvaldes Prevencijas pārvaldes Metodiskās vadības nodaļa;

Mucenieks Leonīds, Latvijas daudz bērnu ģimeņu biedrību apvienības priekšsēdētājs;

Oļeņika Kristīne, Latvijas Bērnu foruma pārstāvis;

Pļaviņa Tatjana, Finanšu ministrijas Budžeta departamenta Labklājības sfēras finansēšanas nodaļas vecākā referente;

Rogaļeva Natalja, Izglītības uz zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departamenta Jaunatnes politikas nodaļas vecākā referente;

Sekste Solvita, Latvijas Audžuģimeņu biedrības pārstāve;

Straume Ilze, Veselības ministrijas Veselības politikas plānošanas departaments Starpnozaru sadarbības nodaļas vadītāja;

Šimfa Silvija, Latvijas Pašvaldību savienības padomniece;

Ušackis Uldis, Centrālās statistikas pārvaldes Tautas skaitīšanas daļas vadītāja vietnieks;

Vasilāne Diāna, Rīgas ielas bērnu centra pārstāve;

Vucāne Vaira, Latvijas Bērna fonda viceprezidente;

Zvidriņš Pēteris, Latvijas Universitātes Statistikas un demogrāfijas katedras vadītājs;

Protokolē: Baiba Abersone, Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas nodaļas pārvaldes vecākā referente.

Darba kārtībā:

1. Aktualitātes demogrāfiskajā situācijā valstī.
2. Aktualitātes bērnu tiesību aizsardzības un ģimenes politikas jomā:
 - 2.1. Plāns „Bērniem piemērota Latvija 2010. – 2012.gadam”;
 - 2.2. Starpposma informatīvais ziņojums par Programmā vardarbības ģimenē mazināšanai 2008.-2011.gadam iekļauto pasākumu izpildi 2008. un 2009.gadā;
 - 2.3. Ģimenes politikas pamatnostādņu 2011. – 2017.gadam izstrāde.
3. Eiropas Gads 2010 cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību.
4. Citi jautājumi:
 - 4.1. Eiropas Komisijas rīkotais seminārs par labu praksi kā veicināt ģimenei draudzīgus pasākumus uzņēmumos (Informācija par *Best practice meeting „Promoting family-friendliness at workplace through awards, audits and labelling schemes”*);
 - 4.2. Ģimenei draudzīgs komersants;
 - 4.3. Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā.

Sanāksmes atklāšana:

Dalībnieki atbalsta darba kārtību bez iebildumiem.

1. Aktualitātes demogrāfiskajā situācijā valstī.

P.Zvidriņš ziņo par demogrāfisko situāciju valstī, esošajām tendencēm un iespējamām prognozēm. Sniedz ieskatu par demogrāfiskajiem rādītājiem valstī par 2010.gada pirmo ceturksni. Uzsver, ka nepieciešams vairāk runāt nevis par esošo situāciju, bet par iedzīvotāju politiku kopumā un tās tendencēm nākotnē. Ļoti būtiski samazinās laulību skaits. 2010.gadā, salīdzinot ar 2009.gadu, jaundzimušo mirstība nav ļoti būtiski pasliktinājusies un pēdējos gados ir stabilizējusies. Mirušo skaita samazinājums lielā mērā skaidrojams ar kopējo iedzīvotāju skaita samazinājumu. Latvijā ir būtiski pieaudzis cilvēka vidējais mūža ilgums – 2009.gadā sasniedzot 73.4 gadus. Sabiedrība strauji noveco un nākotnē tas var radīt ļoti negatīvas sekas valsts attīstībā, it īpaši, ņemot vērā ietekmi uz valsts sociālo budžetu. Norāda, ka, lai nākotnē varētu izdarīt prognozes, ļoti lielu lomu noteiks paredzētā tautas skaitīšana, kas arī parādīs reālo situāciju valstī iedzīvotāju skaita un teritorijas apdzīvotības ziņā. Uzsver, ka līdzšinējai ģimenes atbalsta politikai bija ļoti liela nozīme dzimstības palielināšanai. Šobrīd tai redzama tendence samazināties tieši kopš sociālā atbalsta samazinājuma laika.

L.Mucenieks jautā, vai nav pētīts kā jauniešu emigrācija ietekmē dzimstību?

P.Zvidriņš informē, ka īpaši pētīta šī joma nav. Fakts, ka sabiedrības daļa aizbrauc ir zināms un tas kopumā ietekmē dzimstību. Vienlaikus izsaka prognozes, ka tuvākajā nākotnē emigrācijas pieaugums nav gaidāms.

2. Aktualitātes bērnu tiesību aizsardzības un ģimenes politikas jomā:

2.1. Plāns „Bērniem piemērota Latvija 2010. – 2012.gadam”.

L.Liepiņa ziņo par plānu „Bērniem piemērota Latvija 2010. – 2012.gadam”. Uzsver, ka izstrādātais plāns ir balstīts uz rīcības politiku, kas neprasa papildus finansējumu, vienlaikus plānā iestrādājot aktivitātes, kuras var realizēt esošā budžeta līdzekļa ietvaros. Informē par galvenajām aktivitātēm, kas ir iekļautas plānā – mācību programmu standartu pilnveidi skolās, bērnu traumatisma mazināšanas metodēm, sabiedrības informēšanas par vecāku atbildību un pienākumiem bērna audzināšanā, bērnu ar deviantu uzvedību integrācija sabiedrībā, kur nepieciešama, pirmkārt, skolotāju izglītošana, vardarbības ģimenē gadījumu mazināšana un izraisīto seku ātrāka novēršana, kā arī iekļauti sabiedrības informēšanas pasākumi par veselīga dzīvesveida veicināšanu.

L.Mucenieks jautā, kas tiek darīts attiecībā uz zīdaiņu mirstības novēršanu?

L.Liepiņa skaidro, ka viens no plānā ietvertajiem variantiem ir apziņošanas sistēmas izveide, lai laicīgi atbildīgās tiesībsargājošās institūcijas spētu sekot līdzi bērna attīstībai (vai mamma ir reģistrēta pie ārsta, vai ir pieejamas veselības institūcijas utt.)

I.Straume informē, ka vairumā iemesli zīdaiņu mirstībai ir mātes veselības problēmas un nepietiekama medicīniskā aprūpe grūtniecības laikā. No ārējiem faktoriem (vardarbības) mirušo skaits nav liels, piemēram, 2008.gadā no ārējiem faktoriem miruši 6 bērni vecumā līdz 1 mēnesim.

S.Šimfa piedāvā rīkot apvienotu sēdi ar Mātes un bērna veselības konsultatīvo padomi, kurā varētu izrunāt visus problēmjautājumus saistībā ar reproduktīvo veselību un zīdaiņu mirstību.

Sēdes locekļi atbalsta šādas sēdes organizēšanu.

U.Augulis norāda, ka nepieciešams pievērst arī uzmanību sociālajam darbam, kas mazinātu pastāvošo problēmu, vienlaikus aicinot cilvēkus pievērst uzmanību to dzīvesveidam, nevis stimulēt tādu dzīvesveidu, kur no sociālajiem dienestiem tiek prasīta vienīgi sociālā (materiālā) palīdzība.

2.2. Starpposma informatīvais ziņojums par Programmā vardarbības ģimenē mazināšanai 2008.-2011.gadam iekļauto pasākumu izpildi 2008. un 2009.gadā.

L.Āboliņa ziņo par informatīvajā ziņojumā par Programmā vardarbības ģimenē mazināšanai 2008.-2011.gadam iekļauto pasākumu izpildi 2008. un 2009.gadā. Kā galveno problēmu akcentē vardarbības ģimenē jēdziena neviennozīmīgo interpretāciju un nepieciešamību definēt šo jēdzienu normatīvajos aktos. Informē, ka nākotnē plānots organizēt atbalsta grupas sievietēm, kuras cietušas no vardarbības ģimenē, tiesnešu apmācības kompetences bērnu tiesību aizsardzībā un vardarbības ģimenē gadījumu samazināšanā paaugstināšanai, preventīvās programmas par pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērnu drošību īstenošana. Protams, ir nepieciešama arī turpmāka sadarbība ar citām organizācijām, it īpaši, nevalstiskajā sektorā esošajām, darba kvalitātes uzlabošanai.

V.Vucāne līdzdarbojas projekta par rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanu bērniem un to pavadoņiem, kuri cietuši no vardarbības ģimenē īstenošanā. Tādēļ darba gaitā dažkārt saskaras ar situāciju, kurā advokāti (apsūdzētā aizstāvis) ir tiesīgs iepazīties ar bērna lietu institūcijās, kurās bērns atrodas, ko vēlāk izmanto tiesā pret

bērnu. Vai ministrija neplāno mainīt esošo situāciju? Vienlaikus lūdz skaidrot, ko nozīmē daudzfunkcionālais centrs?

L.Liepiņa atbild, ka daudzfunkcionālais centrs ir centrs, kur ir, piemēram, gan „jauniešu māja”, gan „bēbīšu” skola, gan krīzes centrs un patversme. Respektīvi, centrs nedarbojas tikai vienā jomā, bet piedāvā cilvēkiem, kam tas nepieciešams, plašāku pakalpojuma klāstu. Vienlaikus informē, ka svarīga ir attieksme pret to, ko katrs dara iedzīvotāju labā, jo bieži vien bērni vardarbīgās situācijās nonāk gan vecāku, gan skolu, gan pārējo bērnu tiesību aizsardzības speciālistu bezdarbības rezultātā. Turklāt nākotnē ir nepieciešams skaidri noteikt institūciju savstarpējo sadarbību un funkciju sadali, lai neveidotos situācijas, kad bērns ir apdraudēts institūciju bezdarbības dēļ.

L.Āboliņa piebilst, ka nākotnē ir jāraugās uz vairāku šādu daudzfunkcionālu centru izveidi, kas sekmētu iedzīvotājiem nepieciešamo pakalpojumu pieejamību.

Ģimenes politikas pamatnostādņu 2011. – 2017.gadam izstrāde.

L.Āboliņa, pirms prezentācijas, informē, ka būtu ļoti svarīgi zināt sanāksmes dalībnieku viedokļus pamatnostādņu izstrādes procesā, tādēļ pēc sanāksmes tās dalībniekiem sagatavotais Ģimenes valsts politikas pamatnostādņu projekts 2011. – 2017.gadam tiks nosūtīts sēdes dalībniekiem viedokļu sniegšanai. Kā galveno problēmu, kādēļ tiek izstrādātas pamatnostādnes, min vienotas ģimenes politikas trūkumu Latvijā – ir vairāki politikas plānošanas dokumenti, kas attiecas uz ģimenes politikas jomu. Pašlaik spēkā esošais politikas plānošanas dokuments koncepcija „Valsts ģimenes politika”, ņemot vērā straujās ekonomiskās un sociālās izmaiņas, ir novecojis un attiecīgi šajā jomā nav aktuāla politikas plānošanas dokumenta. Tāpat attiecībā uz ģimenes politiku attiecināma arī „Programma vardarbības ģimenē mazināšanai 2008. – 2011.gadam”, tomēr ir svarīgi, lai visi šobrīd spēkā esošie dažāda termiņa un dažāda veida politikas plānošanas dokumenti būtu integrēti vienā, līdz ar ko – bērnu tiesību jomā būtu vienas pamatnostādnes un attiecīgi ģimenes politikas jomā otras kā starpnozaru koordinējošs instruments. Pamatnostādnēs izvirzītais virsmērķis - veicināt tādas sociālas un ekonomiskas vides attīstību Latvijā, kas sniedz atbalstu ģimeņu nodibināšanai, stabilitātei, labklājībai un sekmē dzimstību. Informē par pamatnostādnēs iekļautajām un aprakstītajām problēmām, rīcības virzieniem un galvenajiem uzdevumiem, kas izvirzīti mērķa sasniegšanai. Informē, ka līdz 2012.gadam visas aktivitātes paredzētas īstenot esošā budžeta līdzekļa ietvaros.

L.Mucenieks jautā, vai pamatnostādnēs ir minēti konkrēti rīcības virzieni un vai ir ņemti vērā biedrības „Latvijas daudzbērnu ģimeņu biedrību apvienība” izteiktie priekšlikumi.

L.Āboliņa atbild, ka ir gan konkrēti rīcības virzieni, gan arī ir ņemti vērā jau šobrīd iesniegtie NVO, tostarp arī biedrības „Latvijas daudzbērnu ģimeņu biedrību apvienība”, priekšlikumi. Sēdes dalībnieki varēs detalizēti iepazīties ar pamatnostādņu projektu, kad projekts tiks nosūtīts viedokļu sniegšanai.

3. Eiropas Gads 2010 cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību.

I.Dūmiņa ziņo par Eiropas gadu 2010, kas veltīts cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību, vienlaikus informējot, ka nākamais būs Eiropas gadu brīvprātīgam darbam aktīvas pilsonības veicināšanai. Informē, ka šī gada mērķis ir mobilizēt iedzīvotājus, organizācijas, pašvaldības un valsts institūcijas aktīvai rīcībai, lai nodrošinātu Latvijas iedzīvotāju vajadzības krīzes situācijā, dalīties pieredzē un zināšanās, nodrošināt informāciju par tiesībām un iespējām ikvienam, jo īpaši - atzīt to personu tiesības uz cilvēka cienīgu dzīvi, kuri dzīvo trūkumā un ir sociāli atstumti. Lai veiksmīgi pasākumus minētā gada ietvaros, ir izstrādāts plāns, kurā aktīvi līdzdarbojušās 6 NVO (Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls, Eiropas Kustība Latvijā, Latvijas Dzimumu līdztiesības apvienība, Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija „SUSTENTO”, Latvijas Sarkanais krusts un Latvijas Lauku forums). Ar pasākuma plānu un īstenotajām aktivitātēm var iepazīties ministrijas mājas lapā <http://www.lm.gov.lv/text/1452>.

4. Citi jautājumi:

4.1. Eiropas Komisijas rīkotais seminārs par labu praksi kā veicināt ģimenei draudzīgus pasākumus uzņēmumos (Informācija par *Best practice meeting „Promoting family-friendliness at workplace through awards, audits and labelling schemes”*).

B.Abersone ziņo par Eiropas Komisijas rīkoto semināru par labu praksi kā veicināt ģimenei draudzīgus pasākumus uzņēmumos. Pasākuma mērķis bija iepazīties ar Francijas, Austrijas un Polijas labo praksi, īstenojot valstī politiku, kas orientēta uz ģimenei draudzīgu pasākumu īstenošanu uzņēmumos, darba un ģimenes dzīves saskaņošana un apvienošana. Kopumā šādu aktivitāšu īstenošanā ļoti aktīvi darbojas NVO, ņemot vērā ekonomisko situāciju Eiropā, valsts institūcijas salīdzinoši maz iesaistās šādu pasākumu īstenošanā. Informē, ka Latvijas gadījumā ir jāizvērtē attiecības publiskā un privātā sektorā. Jānosaka skaidri, kas organizēs šādas politikas īstenošanu valstī. Priekšlikums veidot līdzīgu sistēmu kā tas ir Francijā, kur valsts rūpējas par normatīvo aktu sakārtošanu un piemērošanu attiecībā uz ģimenei draudzīgu vidi, tajā pat laikā praksē šo uzņēmumu uzraudzību, vērtēšanu un piešķiršanu (ko oficiāli varētu pasniegt ministrs) dara NVO. Šāda sistēma veidotu savstarpējo sadarbību starp publisko un privāto sektoru, kā arī nodrošinātu ģimenei draudzīgas vides radīšanu ilgtermiņā.

4.2. Ģimenei draudzīgs komersants.

L.Āboliņa informē, ka Ģimenei draudzīga komersanta un Ģimenei draudzīgas atpūtas vietas nozīmīgumu gan sabiedrībai kopumā, gan pašiem uzņēmējiem. Saskaņā ar dažādām reorganizācijām valstī, diemžēl šogad šie tituli netika pasniegti Starptautiskajā Ģimenes dienā, kā tas bija līdz šim. Tādējādi plānots, ka šogad titula ieguvējiem balvas varētu pasniegt Tēva dienā, 12.septembrī.

L.Liepiņa klātesošos aicina atsaukties un līdzdarboties Ģimenei draudzīga komersanta īstenošanā.

L.Mucenieks jautā, ko darīt tiem komersantiem, kuriem statuss ir piešķirts, bet ņemot vērā reorganizācijas viņi nevarēja to pagarināt? Ņemot vērā apbalvošanas datumu jautā, vai ir jauns Ģimenei draudzīga komersanta nolikums, vai arī spēkā ir līdzšinējais?

L.Āboliņa atbild, ka, ņemot vērā to, ka komersanti nav atbildīgi par reorganizācijas procesiem valsts pārvaldē, viņiem, ja vēlas turpināt, ir jāiesniedz nepieciešamie dokumenti pašlaik un komersanta statuss tiks pagarināts pēc atkārtotas izvērtēšanas kā tas ir bijis līdz šim. Vienlaikus atkārtoti informē, ka tas nav jauns projekts un tikai šogad plānots apbalvot Tēva dienā, turpmāk ģimenei draudzīga komersanta statusa ieguvējus apbalvos kā līdz šim – Starptautiskajā Ģimenes dienā – 15.maijā.

D.Vasilāne pauž atbalstu šādai iecerei, jo tas vienlaikus piešķirs Tēva dienai lielāku akcentu.

4.3. Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā.

L.Liepiņa informē, ka pēc Bērnu tiesību aizsardzības likuma grozījumu pieņemšanu Saeimā otrajā lasījumā, tiks sagatavots un nosūtīts saskaņošanai jaunais Apvienotās padomes nolikums. Ātrāk ministrija nav tiesīga to darīt, līdz ar to, līdz jauno Ministru kabineta noteikumu pieņemšanai, arī turpmāk notiks apvienotās sanāksmes.

I.Ielītis informē, ka Latvijas Bērnu forums uztur savu iebildumu par iespējamo Demogrāfiskās un ģimenes lietu padomes un Bērnu tiesību aizsardzības komisijas apvienošanu, uzskatot, ka konsultatīvā padomes un komisija ir savā starpā ļoti atšķirīgas organizācijas un apskata dažādas jomas, tādejādi nevar tikt apvienotas. Vienlaikus piedāvā izveidot Bērnu padomi.

L.Liepiņa atbalsta ideju par Bērnu padomes organizēšanu, vienlaikus norādot, ka ņemot vērā ministrijas darba kapacitāti, ministrija pati idejas realizēšanā (tās organizēšanā) neiesaistīsies, bet var atbalstīt informatīvi.

D.Vasilāne informē, ka nav nepieciešams uzturēt divas ļoti līdzīgas konsultatīvās organizācijas, līdz ar to apvienošana ir pilnībā atbalstāma.

N.Rogaļeva piekrīt paustajam uzskatam par padomes un komisijas apvienošanu.

Sēdes locekļi atkārtoti pauž atbalstu Demogrāfiskās un ģimenes lietu padomes un Bērnu tiesību aizsardzības komisijas apvienošanai.

L.Līvija lūdz sēdes dalībniekus turpmāk aktīvāk sniegt priekšlikumus sēžu darba kārtībai.

Sanāksmi slēdz plkst. 13:15

Padomes priekšsēdētājs

U.Augulis

Protokolēja

B.Abersone